



Strategisch



Procederen



Mensenrechten



Openbaar Ministerie, Arrondissementsparket Amsterdam
T.a.v. de Officier van Justitie
Postbus 115, 1000 AC Amsterdam
Verstuurd per post en per e-mail naar AP-Adam@om.nl

Datum: 21 februari 2019
Betreft: Klacht tegen voorwaardelijk sepot
Ter zake van: X, zaak met parketnummer 13-145384-17

Geachte [officier van justitie],

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)¹ ontwikkelt, versterkt en beschermt de fundamentele rechten en vrijheden van de mens op nationaal en internationaal niveau. Het Public Interest Litigation Project (PILP-NJCM)² is het project van het NJCM voor strategische procedures over mensenrechten in Nederland. Namens cliënt X richt ik mij tot u met het volgende.

1. Feiten

Per brief van 16 oktober 2018 heeft de officier van justitie X (hierna te noemen: cliënt) kennis gegeven dat hij wordt verdacht van lokaalvredebreuk in de zin van art. 138 lid 1 jo. 47 van het Wetboek van Strafrecht, gepleegd op 24 juni 2016 te Amsterdam. Voorts werd hem medegedeeld dat het feit niet geschikt wordt geacht voor vervolging omdat het een maatschappelijk belangenconflict betreft en dat hij derhalve niet vervolgd zal worden op de voorwaarde dat hij gedurende twee jaren “zich niet aan enig strafbaar feit zal schuldig maken dan wel op andere wijze zich zal misdragen”.

Cliënt heeft vervolgens in een e-mailbericht van 6 november 2018, gericht aan de officier van justitie, zijn bezwaren tegen het voorwaardelijke sepot bekend gemaakt met een uitvoerige opgave van redenen. Gelet op hetgeen in de Aanwijzing gebruik sepotgronden (2014A007) onder 7 is opgenomen zou deze brief aangemerkt moeten worden als een klacht in de zin van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht. Helaas heeft hij tot op heden geen inhoudelijke reactie ontvangen op zijn klaagschrift. Op 13 februari 2019 werd aan cliënt door een medewerker van het Openbaar Ministerie in een e-mailbericht te kennen gegeven dat, kort gezegd, door een misverstand binnen de organisatie de brief nog niet in behandeling was genomen.

In afwachting van de door u aangekondigde inhoudelijke reactie dan wel besluit op de ingediende klacht, voer ik bij deze namens cliënt nadere gronden aan in aanvulling op hetgeen cliënt in zijn eerdere berichten heeft aangevoerd.

¹ <https://njcm.nl/>

² <https://pilpnicm.nl/>



2. Nadere gronden van de klacht

Voorwaardelijk sepot, neergelegd in art. 167 tweede lid van het Wetboek van Strafvordering, is een vorm van buitengerechtelijke afdoening inhoudende dat het Openbaar Ministerie haar vervolgingsbeslissing omtrent een feit uitstelt en daarbij voorwaarden stelt waar de verdachte zich aan dient te houden voor een bepaalde proeftijd. Het moge duidelijk zijn dat de te stellen voorwaarden geen punitief karakter mogen hebben of anderszins de verdachte belemmeren in de uitoefening van zijn grondrechten. Een voorwaardelijk sepot is geen veroordeling. Het betreft een beslissing van het Openbaar Ministerie die tot stand komt zonder een voorafgaand rechterlijk oordeel over de schuld van de verdachte. Ook vindt er geen rechterlijke toetsing achteraf plaats.

In het geval van cliënt is als sepotgrond gebruikt “maatschappelijk belangenconflict”, opgenomen als sepotgrond 44 in de Aanwijzing gebruik sepotgronden en die luidt als volgt.

“maatschappelijk belangenconflict:

Hoewel formeel strafbaar, is het feit een uitvloeisel van een sociaal economisch of politiek conflict met een ideologische achtergrond dat zich moeilijk leent tot incidentele strafrechtelijke beoordeling en beïnvloeding; het is daarbij niet van zodanige ernst, dat strafvervolgung desondanks geboden zou zijn als bijv. ernstige geweldsdaaden; gedacht is aan bedrijfsbezettingen, alternatieve hulp aan minderjarigen, e.d.”

Uit deze toelichting blijkt dat in een OM-richtlijn wordt onderkend dat strafvervolgung een contraproductief effect heeft in zaken die in de kern politieke betogingen en/of maatschappelijke conflicten betreffen. Door de genoemde sepotgrond op te nemen heeft men beoogd strafrechtelijke bemoeienis uit te sluiten in dat soort zaken.

Echter, door de sepot in een voorwaardelijke vorm toe te passen bij client sluipen de bezwaarlijke gevolgen van strafrechttoepassing binnen, tegen het doel van de sepotgrond 44 in.

In casu ging het om burgerlijke ongehoorzaamheid in het kader van een klimaatactie. Cliënt nam deel aan die actie als een vreedzame betoger.

Het betogingsrecht, en het daarmee gepaard gaande recht op vrije meningsuiting, zijn grondrechten die het mogelijk maken dat burgers op collectieve wijze deelnemen aan het publieke debat. De Speciale VN-rapporteur benadrukt dat:

“The right to express grievances or aspirations for change through peaceful protest lies at the heart of any democratic society.”³

Dit grondrecht staat onder druk in Nederland. Dat concludeerde de ombudsman nog in een rapport van maart 2018.⁴ Volgens de Ombudsman moet de essentie van het grondrecht tot demonstreren

³ Maina Kiai, voormalig United Nations Special Rapporteur on the rights to freedom of association and peaceful assembly. Gepubliceerd op <https://humanrightshouse.org/we-stand-for/freedom-of-assembly/>

⁴ Rapport Nationale Ombudsman, 14 maart 2018, ‘Demonstreren, een schurend grondrecht?’. <https://www.nationaleombudsman.nl/system/files/bijlage/2018%20015%20RAP%20Demonstraties.pdf>



voorop staan. Die essentie is dat de overheid zich tot het uiterste moet inspannen om demonstraties te faciliteren en te beschermen. Burgers moeten in vrijheid hun mening – hoe impopulair ook – kunnen laten horen.

Burgerlijke ongehoorzaamheid is een uitingsvorm van het recht op betoging. Burgerlijke ongehoorzaamheid wordt doorgaans gedefinieerd als het formeel, maar openlijk en geweldloos overtreden van de wet, uit protest tegen die wet zelf, of om, in het publieke belang, een misstand onder de aandacht te brengen. Aan de basis ligt de idee dat de actie te rechtvaardigen is op ideologische gronden.

Volgens cliënt, maar ook volgens het PILP-NJCM, is het toepassen van het sepot in een voorwaardelijke vorm een beperking van zijn grondrecht zoals vastgelegd in de Grondwet en internationale mensenrechtenverdragen.

In dat kader wijs ik u ten eerste op het *chilling effect* teweeg gebracht door het voorwaardelijk sepot en de daarmee gepaard gaande drukuitoefening en toezicht gedurende de proeftijd. De voorwaarde(n) impliceren immers dat cliënt gedurende twee jaren bij deelname aan een vergelijkbare demonstratie of actie ter uiting van zijn politieke opvattingen het risico loopt dat alsnog strafvervolgning ingesteld wordt.

Van belang hierbij is dat gelet op de uitspraak van de Hoge Raad van 22 december 2015⁵ ervan uitgegaan moet worden dat “slechts” een redelijke verdenking van schuld aan een strafbaar feit voldoende zal zijn om de gestelde voorwaarde te schenden. Dit is een directe en grove inperking van zijn grondrechten en daarmee in strijd met art. 9 van de Grondwet, art. 11 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en art. 21 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) (recht op betoging/vreedzame vergadering); en art. 6 Gw, art. 10 EVRM en art. 19 IVBPR (recht op vrijheid van meningsuiting).

Ten tweede wijs ik u op de onrechtmatigheid van het zinsgedeelte “op andere wijze zich (niet) zal misdragen” in de gestelde voorwaarde. De onrechtmatigheid bestaat uit het gebrek aan duidelijkheid en voorzienbaarheid. “Zich misdragen” is een te ruime en vage bewoording waar een scala aan gedragingen onder kunnen vallen, van een simpele verkeersovertreding tot openbare dronkenschap. Het is totaal onduidelijk voor cliënt hoe hij zich aan deze voorwaarde kan houden. Deze praktijk is zorgelijk te meer omdat die volledig wordt ingevuld door het Openbaar Ministerie zonder enig rechterlijk toezicht. Bovendien wordt middels deze vage voorwaarde een grotere druk uitgeoefend op cliënt om af te zien van het gebruikmaken van zijn grondrechten.

Ten slotte moet worden opgemerkt dat er geen rechtsmiddel openstaat tegen het besluit tot voorwaardelijk sepot. De procedure van artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering biedt geen heil nu die een klacht tegen het niet-vervolgen van een strafbaar feit inhoudt. De gegrondverklaring van een dergelijke klacht zal tot gevolg hebben dat cliënt strafrechtelijk wordt vervolgd. Er is dus sprake van een lacune in het strafrecht. Een bezwaarprocedure is ook uitgesloten door hetgeen is

⁵ ECLI:NL:HR:2015:3639, r.o. 2.4.1.



neergelegd in art. 1:6 van de Algemene wet bestuursrecht. De onderhavige klachtprocedure in de zin van hoofdstuk 9 van de Awb houdt geen rechterlijke toetsing in. Nog daargelaten het feit dat cliënt niet eens werd gewezen op de mogelijkheid tot het indienen van een klacht in uw kennisgeving voorwaardelijk sepot. Dan blijft over de civiele rechter: een civiele procedure gebaseerd op art. 6:162 BW kan jaren duren, draagt hogere kosten met zich mee en heeft geen schorsende werking. De afwezigheid van een direct effectief rechtsmiddel met schorsende werking vraagt om extra zorgvuldigheid van het Openbaar Ministerie bij het gebruikmaken van het voorwaardelijk sepot als afdoeningsmodaliteit.

3. Conclusie en verzoek

Gelet op al het bovengenoemde kan niet anders geconcludeerd worden dan dat het voorwaardelijk sepot geen gepaste vorm van afdoening is voor feiten van burgerlijke ongehoorzaamheid. Het aan cliënt opgelegde voorwaardelijk sepot kan dan ook als onrechtmatig en in strijd met de Grondwet en internationale verdragen niet in stand blijven.

De officier van justitie wordt derhalve verzocht het voorwaardelijk sepot om te zetten naar een onvoorwaardelijk sepot.

Tot slot verzoek ik u zo vriendelijk te zijn verdere correspondentie gericht aan cliënt tevens te sturen naar postbus 2704, 1000 CS te Amsterdam.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jelle Klaas', written over a white background.

Mr. Jelle Klaas

Mensenrechtenadvocaat en litigation director van het NJCM

